

Z e s ł a n i e c

PISMO RADY NAUKOWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO
NR 66 ZWIĄZKU SYBIRAKÓW ROK 2016

Spis treści

- **Anna Maria Stogowska**
Muzyk na syberyjskim zesłaniu w Tobolsku.
*Konstanty Wolicki (1805-1863).....***3**
- **Antoni Kuczyński**
*Spoleczno-kulturowe obrazy Kazachstanu w listach Adolfa Januszkiewicza.....***9**
- **Ks. Błażej Michalewski**
*Głosiciele Dobrej Nowiny w Kazachstanie. Lata 1936-1990.....***25**
- **Grzegorz Pełczyński**
*Z Kazachstanu do Polski. Uwagi o repatriacji.....***55**
- **Aneta Pankiewicz**
*Sytuacja polskich zesłańców na Syberii w okresie II wojny światowej.....***59**
- RELACJE Z ZESŁANIA**
- **Eugeniusz Kunc**
*Wygnany z cichej własnej chaty.....***83**
- **Józef Mackiewicz**
*Udało się nam przetrwać.....***87**
- KRONIKA**
- **Zofia Węzyk-Machowska**
*Jak powstał album filmów edukacyjnych „Martyrologia Polaków zesłanych na Syberię”.....***93**
- REGAŁ Z KSIĄŻKAMI**
- Stanisław Kalisz, *Syberyjski trans*, Wydawnictwo Nowy Świat, Warszawa 2015.
(Mieczysław Pogodziński).....**97**

Od redakcji

„Kazachstan dla wielotysięcznych rzesz Polaków stał się synonimem reżimu stalinowskiego jako miejsce deportacji, na którą skazane były tysiące naszych Rodaków w latach trzydziestych i czterdziestych XX wieku. Wyrwani z ojczystej ziemi, zesłani zostali do tego stepowego kraju, zabrali jednak ze sobą miłość do Ojczyzny oraz przywiązanie do wiary i Boga. Te wartości pozwoliły im przetrwać czas zesłania oraz nie zatracić swojej tożsamości” – czytamy w artykule „Głosiciele Dobrej Nowiny w Kazachstanie. Lata 1936-1990”, autorstwa ks. Błażeja Michalewskiego (s. 25-54), który w latach 1994-1996 jako kleryk Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Gnieźnie odbywał praktykę duszpasterską w Kazachstanie, a potem w latach 2000-2001 był tam misjonarzem.

Powodem, który skłonił mnie do rozpoczęcia tej noty „Od redakcji” fragmentem wspomnianego artykułu jest fakt, że właśnie w tym roku przypada 80. rocznica deportacji Polaków do Kazachstanu z tzw. zazbruczańskiej Ukrainy, czyli z dawnych ziem wschodnich, które pozostały poza granicami Rzeczypospolitej po traktacie ryskim (1921), wcześniej natomiast w czasie rozbiorów, stanowiły część zachodnich guberni Imperium Rosyjskiego.

Wśród członków Związku Sybiraków wiele jest osób, które w latach 1940-1941 zesłane zostały do Kazachstanu gdzie spotkały Rodaków deportowanych tam w 1936 roku z radzieckiej Ukrainy. Niestety, im jednak nie pozwolono wyjechać do Polski po zakończeniu drugiej wojny światowej, byli bowiem obywatelami Związku

• *Польские ссыльные в Сибири во второй половине XVIII — начале XX века в восприятии российской администрации, переселенцев и коренных народов Сибири.* Сб. науч. тр., ред. С. А. Мулина, А. А. Крих, Я. Легеч, О. О. Тарабанова, Л. Волчык, Омск 2015; *Polscy zesłańcy na Syberii Zachodniej w drugiej połowie XVIII i początku XX wieku w oczach rosyjskiej administracji, przysiedleńców i ludności rosyjskiej*, pod red. S. A. Muliny, A. A. Krich, J. Legiecia, O. O. Tarabanowa, Ł. Wołczyka, Omsk 2015.

(Dmitrij Karnauchow, Jerzy Szczepański).....102

LISTY DO REDAKCJI.....111

Na okładce: Grób księdza Władysława Bukowińskiego w Karagandzie (s. 1); okładka książki S. Kalisza pt. *Syberyjski trans*, Warszawa 2015, (s. 4).

Wydawca: Zarząd Główny Związku Sybiraków,
ul. Mazowiecka 12
00-048 Warszawa, tel. 22/827 93 71
Redakcja: A. Cz. Dobroński,
A. Dzienkiewicz, W. Krawczyński,
A. Kuczyński (red. nacz.),
A. Milewska-Młynik, P. Zworski
Sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska
Wykonawca: Skład, druk i oprawa –
QUAESTIO Przemysław Włodarczyk,
ul. Paczkowska 26; 50-503 Wrocław
Copyright nazwy „Zesłaniec”
by A. Kuczyński
Adres redakcji: ul. Bystrzycka 61/3
54-215 Wrocław, tel. 71/351 10 94;
e-mail: abkucz@gmail.com

Sowieckiego. Mieszkają tam do dzisiaj w stepowych osadach i tylko nielicznym udało się powrócić do Ojczyzny przodków.

Problematyka ta ożyła w naszej historiografii po przemianach politycznych w kraju i stała się przedmiotem zainteresowania historyków i publicystów oraz częściowych regulacji rządowych. Nadal jednak polska diaspora w Kazachstanie oczekuje na pomoc Macierzy oraz na spójny rządowy system zabezpieczenia jej powrotu.

Potrzebna jest zatem sensowna ustawa o repatriacji, o co zabiegał przed laty śp. Maciej Płażyński, prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, który zginął w Smoleńsku. Może wreszcie teraz sprawa ta doczeka się systemowych rozwiązań i Rodacy z Kazachstanu zamieszkają w Polsce.

Upominamy się więc o stosowne rządowe regulacje i ciągle przypominać będziemy o tej potrzebie, bo repatriacja ta to moralny obowiązek Macierzy. Chętnych do wyjazdu nadal jest sporo czekających na szansę zamieszkania w mitycznym i odległym kraju swoich przodków. Z każdym rokiem jest ich jednak coraz mniej bowiem wielu wyjechało na Syberię, nieliczni zaś osiedlili się w obwodzie kaliningradzkim. Ufni jednak jesteśmy w to, że sprawa ta doczeka się rządowych regulacji i Rodacy z odległego Kazachstanu zamieszkają znów w Polsce, co jest oczywistą powinnością Macierzy.

Drodzy Czytelnicy zeszytem tym rozpoczynamy 20-ty już rok ukazywania się „Zesłańca”, który od początku edycji dotowany był przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Dziękujemy więc w imieniu redakcji oraz Czytelników za wspieranie nas w tym wydawniczym trudzie, który ubogaca pamięć o związkach polsko-syberyjskich.

Wiesław Krawczyński
Przewodniczący Rady Naukowej
Zarządu Głównego Związku Sybiraków